

Åpning av utstilling *Mitt Språk*.
Tromsø Museum
14. november 2005

Curt Rice
curt.rice@hum.uit.no

Jeg jobber til daglig som senterleder på CASTL, – et forskningssenter der vi bruker dagene våre på forskning på språk.

For oss som er opptatt profesjonelt av språk, er det kjempeartig å se at Tromsø Museum nå satses på en formidling av noen av de emnene som opptar oss i våre forskningsprosjekter, og jeg vil både takke for anledning til å være med i dag, og samtidig rose Museet for valg av et spennende emne.

En av de tingene som er mest spennende med språk og som motiverer oss veldig på CASTL er det faktum at alle mennesker deler språkevnen. Evnen til å lære språk er medfødt.

Norske barn lærer ikke norsk fordi de har en gene som gir dem dette språket. De lærer norsk fordi de er omringet av folk som snakker norsk til dem.

Hvis du tviler på dette, kan du bare spørre hva som skjer hvis en norsk baby tilfeldigvis vokser opp i Kina uten norsktalende folk rundt seg. Kommer den baby'en til å snakke norsk? Nei. Den snakker heller kinesisk.

Og hva er det som skjer når en baby fra Etiopia blir adoptert til Norge? Snakker den amharisk? Det gjør den neppe – den snakker norsk.

Baby'er fra Etiopia er like flinke til å tilegne seg norsk som babyer fra Evenes.

Når vi reflektere på slike situasjoner, forstår vi at mennesker er skapt for å lære språk, nesten på samme måte som de er skapt for å gå oppreist på to bein.

Denne utstillinga tar opp emner som gjelder alle språk. Men likevel fokuserer den på det personlige forholdet man har til et spesifikt språk. Utstillinga heter *Mitt Språk* og man kan spørre seg hvordan blir et språk ”mitt”.

Er det bare baby'er som kan gjøre et språk til sitt? Eller kan også voksne? Og hva med språktilegnelsesevnen hos 13-åringa, som diskuteres mye for tida?

Et språk blir ditt når du må bruke det.

Og å bruke et språk er ikke det samme som å bli eksponert for ett. Å høre et språk er ikke nok.

Jeg ser dette i sønnen min sin 6. klasse, der jeg opplever store forskjeller i elevenes engelsk kompetanse. De er alle sammen eksponert for mye engelsk, men bare noen få av

dem havner av og til i situasjoner der de må bruke engelsk for å gjøre seg forstått. Kanskje skjer det hjemme hos oss; kanskje skjer det på ferie i et annet land. Og det er dette som gjør forskjellen. Behov for å kommunisere er en nøkkel i språklæring.

Man kunne også spørre seg hvor mye spansk snakkes i de småsamfunn med nordmenn som vokser frem rundt omkring i Spania. Man får kjøpt mat på norsk, har norsk talende venner, får norske aviser. De hører mye spansk, men behov for å kommunisere på spansk er rimelig fraværende, og da lærer man seg ikke særlig mye av det.

Men tenk hva man går glipp av. Man har ikke adgang til lokale nyheter og aner ikke hva som foregår i det lokale samfunnet rundt seg, og heller ikke i det landet man oppholder seg i. Man blir ikke kjent med den lokale befolkningen. Man driver i hvert fall ikke noe business med dem.

At man ikke gidder å lære et nytt språk i en bra voksen alder er kanskje et valg man kan forrestille seg. Men vi burde satse nasjonalt på å gi norske ungdommer anledning til å oppleve mer av verden enn bare den delen der engelsk – for å ikke si norsk! – har nådd frem.

Og det er faktisk store deler av verden der man ikke kan klare seg med engelsk. Deler av Afrika og Sør-Amerika, mye av Asia og Russland.

Skal vi ha med folk i de delene av verden å gjøre, må vi ta det språket som de kaller for *mitt*, og gjør det til *vårt*.

De som innser viktigheten i dette, deler sikkert min skuffelse i den nye Kunnskapsministerens beslutning om å droppe kravet om et obligatorisk andre fremmedspråk i ungdomsskole.

Kunnskapsministeren tar feil når han sier at noen barn i en alder av 13 ikke er i stand til å lære litt av et andre fremmedspråk. Problemet vi har ligger ikke i læringsevnen hos ungene, for den er tilstede hos alle. Problemet ligger heller i undervisningsmåten. For undervisning av fremmedspråk er vanskelig og må gjøres på utrolige kreative måter, f.eks. der man simulerer behov for å kommunisere.

Det finnes ekspertise i dette, til og med ved Universitetet i Tromsø. Kunnskapsministeren burde heller satse på å hente inn slik ekspertise for å forbedre undervisningsmetoder i fremmedspråk undervisning, frem for å ta en beslutning som begrenser Norges og nordmenns muligheter til å delta i det internasjonale samfunnet.

Vi har alle – sammen med minister Djupedal – et språk som vi kaller ”mitt”. Livet blir bare rikere når vi har flere.

Og da vil jeg bare avslutte med å oppfordre byens befolkning og spesielt skoleklassene til å besøke *Mitt Språk*. Gratulerer til dere her på Tromsø Museum, og lykke til med utstillinga.